

La despesa en consum de les llars catalanes des de l'inici de la recessió econòmica. 2006-2014

Les idées clau

- El consum de les llars presenta un lleuger repunt després de cinc anys de retrocés
- La despesa en consum mostra una estreta relació amb l'evolució del PIB
- El consum de béns i serveis de primera necessitat disminueix el seu pes dins la despesa en consum de les llars catalanes, després d'un augment continuat des del 2006
- Augmenta la despesa en subministraments bàsics de la llar i disminueix la destinada a manteniment i reparacions de l'habitatge
- Disminueix la quantitat consumida de llet, fruita, carn i peix i augmenta la d'ous i productes derivats del sucre
- Les llars amb fills dependents econòmicament són les que més han disminuït percentualment la despesa en consum i no remunten el 2014

L'Estadística de despesa en consum de les llars

El consum és un indicador clau del benestar de la ciutadania, en especial si considerem els béns i serveis de primera necessitat. Des de l'Idescat es realitza una explotació específica per a Catalunya de l'Enquesta de pressupostos familiars (en endavant, EPF) elaborada per l'INE, que va començar la sèrie l'any 1958. Són objecte d'estudi totes les llars residents a Catalunya. La despesa en consum de les llars representa una aproximació al concepte de consum privat, que és el component més important per calcular la demanda agregada d'un país. Els principals objectius són els següents:

- Obtenir estimacions del conjunt de la despesa en consum anual de les llars.

- Estimar el canvi interanual del total de la despesa en consum.
- Estimar el consum en quantitats físiques de determinats béns alimentaris i fonts d'energia.

Les despeses de consum registrades a l'EPF es refereixen al flux monetari que les economies de les llars destinen a l'adquisició d'articles de consum, a més de tota la despesa no monetària que es genera a partir dels béns d'autosubministrament, autoconsum, qualsevol salari en espècie i el lloguer imputat a l'habitatge.

El consum de les llars presenta un lleuger repunt després de cinc anys de retrocés

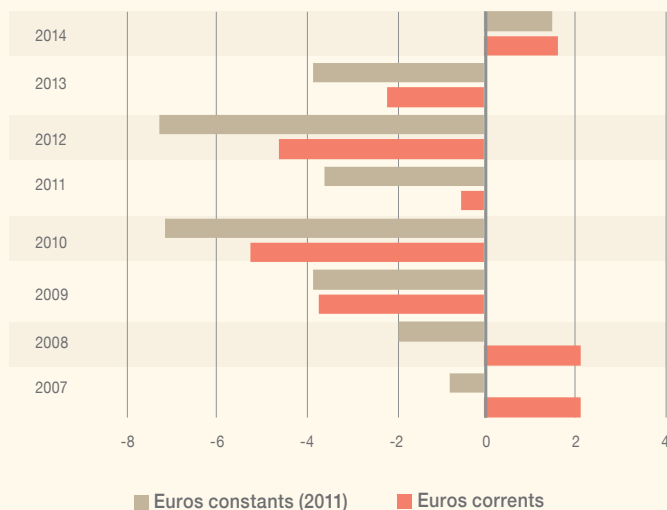
La despesa mitjana anual en consum de les llars catalanes va ser de 29.778 euros l'any 2014 (11.970 per persona), segons l'EPF. Per primer cop des del 2008 s'observa un lleuger repunt en la despesa en consum de les llars, amb un augment de 470 euros corrents, un 1,6% més que l'any 2013. En el seu conjunt la despesa en consum de les llars de Catalunya va ser de 87.678,7 milions d'euros, 1.362 milions d'euros de variació positiva respecte al 2013.

Aquest canvi de tendència es confirma també si es neutralitza l'efecte dels preus mitjançant la conversió dels euros corrents en euros constants.

Despesa mitjana anual en consum per llar (euros corrents)

2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
33.221	33.918	34.619	33.336	31.581	31.421	29.962	29.308	29.778

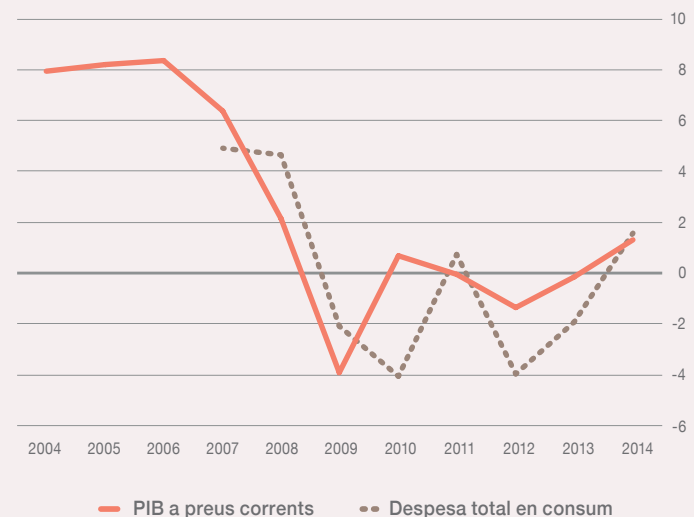
Variació anual de la despesa mitjana per llar (%)

La despesa en consum mostra una estreta relació amb l'evolució del PIB

Després d'uns anys de creixement econòmic continuat a Catalunya i als països de l'entorn, va esclatar una crisi financera i econòmica en què el 2009 va ser el pitjor any per al conjunt de l'economia i també per a la població en general. Des del 2007, allò que va començar com una desacceleració del creixement de l'economia va convertir-se en un decreixement del 3,9% del PIB a preus corrents el 2009. La reacció en la despesa total en consum de les llars va arribar amb un any de retard, amb un decreixement d'un 2,1% el mateix 2009 més moderat que en el conjunt de l'economia i, finalment, d'un 4,1% el 2010. Fins i tot la lleugera recuperació econòmica del 2010 va tenir el seu efecte en la despesa en consum l'any següent. Així mateix, la recuperació econòmica del 2013 va produir l'any 2014 un augment proporcional de la despesa en consum de les llars entorn de l'1%.

Variació anual del PIB i de la despesa total en consum (%)

El consum de béns i serveis de primera necessitat disminueix el seu pes dins la despesa en consum de les llars catalanes, després d'un augment continuat des del 2006

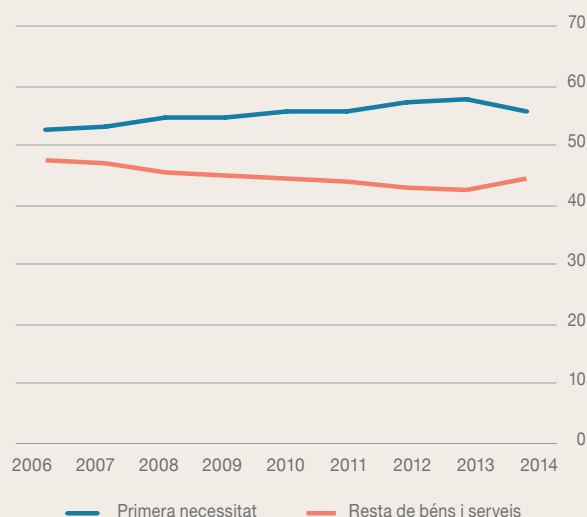
Al llarg del període 2006-2014 el consum de les llars catalanes ha anat variant any rere any, tot adaptant-se a les condicions del moment. Resulta molt significativa l'evolució del percentatge que els béns i serveis de primera necessitat representen sobre el total del consum de les llars, ja que una disminució d'aquest percentatge indica un augment dels ingressos de les llars. A Catalunya s'observa com des del 2006 fins al 2013 el percentatge de despesa en consum de béns i serveis de primera necessitat ha augmentat fins arribar al 57,5% i que l'any 2014 ha disminuït i s'ha situat en el 55,7%, que representa 16.575 euros per llar i 6.663 euros per persona.

Si ens comparem amb Europa, utilitzant les dades disponibles del 2010, observem que la proporció de la despesa en consum de les llars catalanes destinada a béns i serveis de primera necessitat es troba per sobre de la mitjana de la Unió Europea. El 2010 la proporció de despesa en consum en béns de primera necessitat era del 54,9% en el conjunt de països de la UE i del 55,7% a Catalunya.

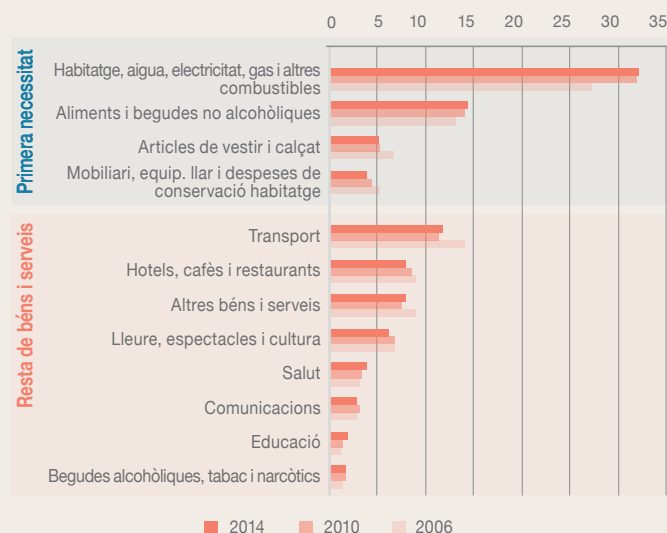
Dins dels béns i serveis de primera necessitat, el grup de despesa d'habitatge, aigua, electricitat, gas i altres combustibles és el que més ha crescut percentualment (cinc punts), i el 2014 arriba a 9.574 euros de mitjana per llar. En menor mesura, el grup de despesa d'aliments i begudes no alcohòliques també ha crescut (1,3 punts) i s'ha situat en 4.324 euros de mitjana per llar. Contràriament, en el grup d'articles de vestir i calçat i en el de mobiliari, equipament de la llar i conservació de l'habitatge la despesa ha disminuït percentualment, i s'ha situat en 1.513 euros i 1.164 euros respectivament.

Pel que fa a la resta de béns i serveis, les despeses relacionades amb la salut i l'educació han augmentat el seu pes en el conjunt de la despesa familiar des del 2006, i el 2014 han arribat a 1.151 euros de mitjana per llar en salut i a 554 euros per llar en educació. Els grups que més han disminuït són el de transport (inclou la compra de vehicles), el d'hotels, cafès i restaurants i el de lleure, espectacles i cultura.

Evolució de la despesa total en consum de béns i serveis de primera necessitat i de la resta de béns i serveis (%)

Distribució de la despesa total en consum per divisions de la COICOP/HBS (%)

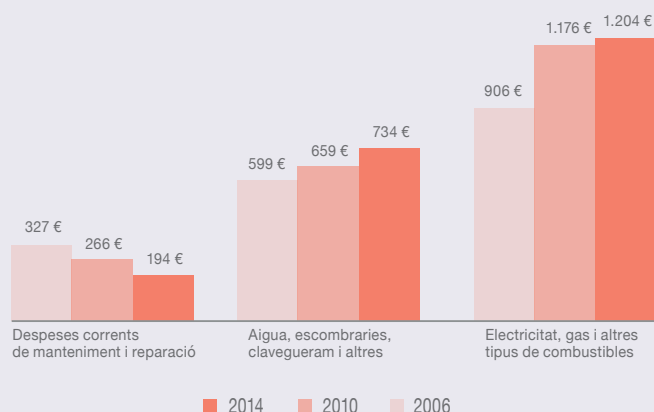

Augmenta la despesa en subministraments bàsics de la llar i disminueix la destinada a manteniment i reparacions de l'habitatge

En el període 2006-2014, si aprofundim en l'augment de la despesa de les llars en habitatge i serveis bàsics, destaca l'augment de la despesa en electricitat, gas i altres combustibles. S'observa que si el 2006 les llars catalanes s'hi gastaven 906 euros a l'any de mitjana, el 2014 aquesta quantitat va pujar gairebé un 33% i es va situar en 1.204 euros. Pel que fa a altres serveis com la distribució d'aigua, la recollida d'escombraries i el clavegueram,

també van augmentar la despesa, tot i que no en la mateixa mesura, passant de gairebé 600 euros anuals de mitjana per llar el 2006 a 734 euros el 2014, cosa que representa un increment del 23%. La reducció va venir pel costat de la despesa relacionada amb els béns i serveis de manteniment i reparacions de l'habitatge, que va passar de 327 euros anuals de mitjana per llar el 2006 a 194 euros el 2014, fet que significa una disminució del 41%.

Despesa mitjana anual de les llars en subministraments i altres serveis relacionats amb l'habitatge

L'EPF permet veure també l'evolució del consum en unitats físiques. Aquesta perspectiva és molt rellevant en el cas del consum d'electricitat i de gas que, com hem vist, ha crescut gairebé constantment en termes monetaris. L'estadística en quantitats físiques ens permet constatar que aquest creixement no ha estat fonamentat en un augment del consum en kWh o en m³, ja que sota aquesta mesura hi ha hagut una disminució sensible a partir de l'any 2010. Com es pot comprovar a la taula, han estat els preus unitaris els que han augmentat progressivament, de manera que finalment el consum de les llars en termes monetaris no només no ha disminuït, sinó que generalment ha crescut.

Evolució del consum i dels preus dels principals subministraments

2014

Consum mitjà anual per llar
Valor unitari

↓ **344,2 m³**
↑ **1,02 €/m³**

↑ **170,8 m³**
↓ **1,37 €/m³**

↓ **2.733,9 kWh**
↑ **0,24 €/kWh**

2010

Consum mitjà anual per llar
Valor unitari

409,3 m³
0,82 €/m³

136,0 m³
1,35 €/m³

3.877,2 kWh
0,18 €/kWh

2006

Consum mitjà anual per llar
Valor unitari

383,2 m³
0,75 €/m³

140,5 m³
1,43 €/m³

2.966,3 kWh
0,15 €/kWh

(*) El valor unitari inclou únicament el concepte subministrament d'aigua i no el cànon de l'aigua i altres taxes.

Disminueix la quantitat consumida de llet, fruita, carn i peix i augmenta la d'ous i productes derivats del sucre

Des del 2006, els productes alimentaris que més han disminuït la quantitat consumida per llar són la llet, amb una reducció de 41,3 litres, i les fruites, amb una reducció de 24,5 kg l'any 2014. En canvi, ha augmentat lleugerament el consum dels productes derivats del sucre (confitures, xocolata i confiteria), així com el dels ous.

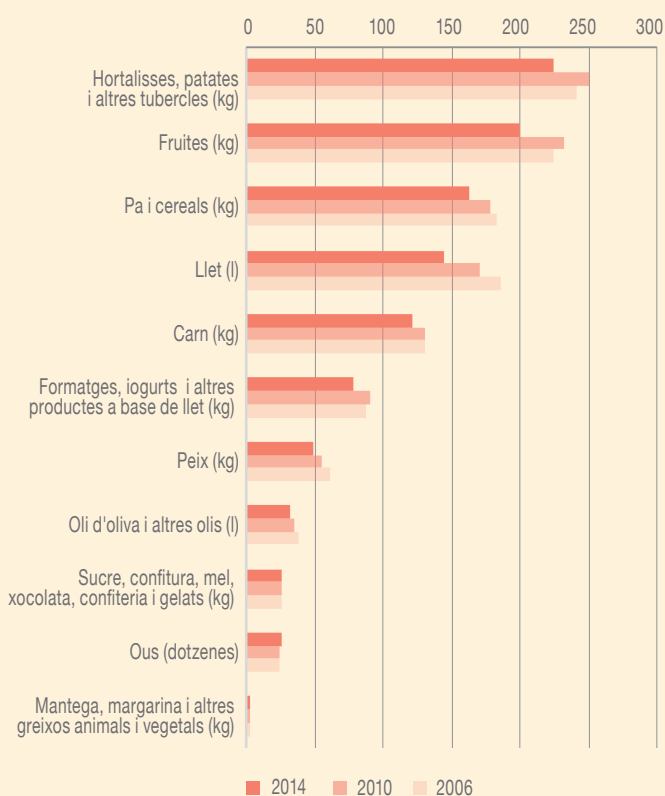
L'Enquesta de pressupostos familiars recull la quantitat i la despesa destinada a cada producte alimentari, de manera que se'n pot deduir el valor unitari dels productes consumits.

El 2014 s'observa que el peix i el marisc assecat, fumat o salat són els productes amb un valor unitari més elevat (18,46 € el kg),

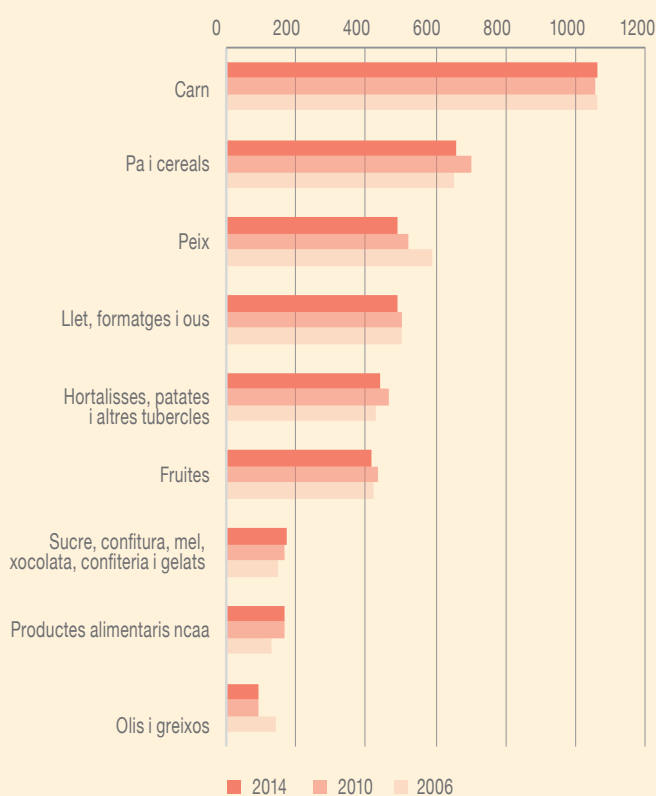
seguits pel cafè (13,66 €) i la carn de boví fresca, refrigerada o congelada (13,28 €). En canvi, els aliments amb un valor unitari menor són les aigües minerals (0,28 € el litre), les patates (0,80 € el kg), la llet semidescremada o descremada (0,81 € el litre), i la sencera (0,83 €).

Des del 2006, el cafè és el producte que més ha augmentat el valor unitari (6,99 €), seguit pel peix i el marisc assecat, fumat o salat (3,97 €), el te i les infusions (2,91 €), i la xocolata (2,33 €). En canvi, els productes que més han disminuït són la carn d'oví i cabrum fresca, refrigerada o congelada (3,4 €), els altres greixos animals (1,44 €) i l'oli d'oliva (1,41 €).

Quantitat mitjana anual d'aliments consumida per llar

Despesa mitjana anual de les llars en aliments (euros)

Les llars amb fills dependents econòmicament són les que més han disminuït percentualment la despesa en consum i no remunten el 2014

La composició de la llar (unipersonal, monoparental, parella amb fills o sense, etc.) té una repercussió important en la despesa en consum de la llar. Les llars amb fills dependents econòmicament, juntament amb les llars formades per una persona menor de 65 anys, són les que més han disminuït la seva despesa en consum (entre un 22% i un 14% en el període 2006-2014). Del 2013 al 2014 tan sols s'observa una recuperació de la despesa a les llars sense fills dependents econòmicament. Aquest fenomen està estretament vinculat amb les creixents dificultats de la gent jove per independitzar-se.

sexe

Les llars on el sustentador principal és un home la despesa en consum ha disminuït un 10,7% respecte del 2006, mentre que si és una dona ha augmentat lleugerament (0,6 %). Tot i això, el 2014 les llars on el sustentador principal és una dona tenen una despesa mitjana en consum un 19,5% inferior a les llars on el sustentador principal és un home. Cal tenir en compte que aquesta dada està estretament vinculada al fet que una gran part de les llars amb sustentador femení són monoparentals.

edat

Les llars on el sustentador principal té menys de 30 anys són les que més han disminuït la despesa en consum (un 28,6% respecte del 2006). Els trams d'edat de 60 a 74 i de 75 en endavant són els únics que han augmentat la seva despesa en consum (9,5 % i 19,7%, respectivament). Del 2013 al 2014 s'observa com totes les franges d'edat augmenten o mantenen la seva despesa, excepte la franja de 75 anys i més.

estudis

A mesura que augmenta el nivell d'estudis del sustentador principal s'incrementa la despesa en consum de la llar. Les llars on el sustentador principal té estudis secundaris de primer cicle són les que més han disminuït la despesa en consum (un 23% respecte del 2006), mentre que les llars que menys l'han reduïda són aquelles on el sustentador principal té estudis superiors (11,1%). Precisament aquest darrer grup de llars és l'únic que el 2014 ha augmentat el seu volum de consum respecte de l'any anterior. El 2014 les llars on el sustentador principal no té estudis o té estudis primaris tenen una despesa en consum un 40,2% inferior a les llars on el sustentador principal té estudis superiors.

nacionalitat

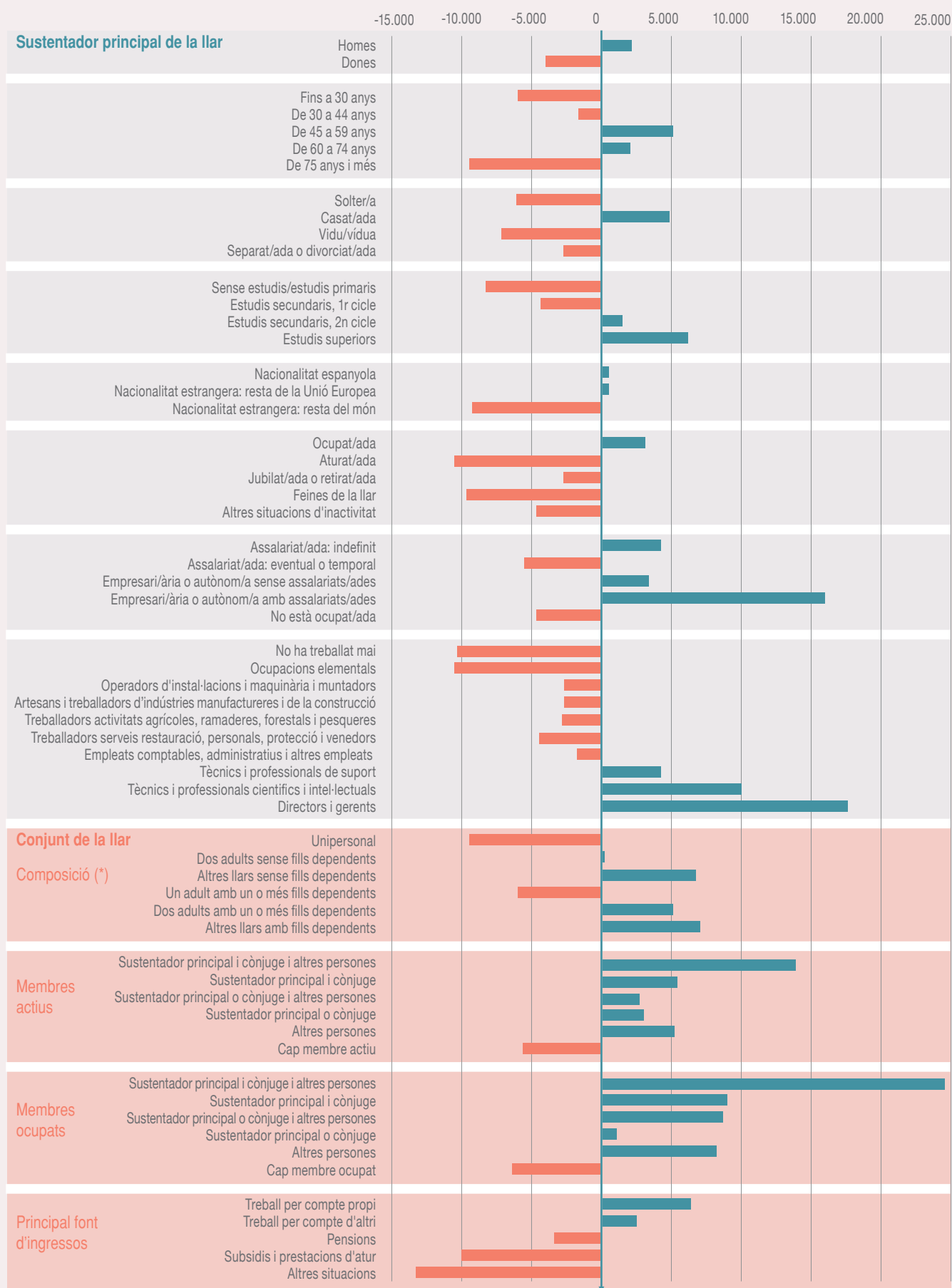
En el període 2006-2014 les llars on el sustentador principal era una persona de nacionalitat estrangera són les que més han disminuït la seva despesa en consum (21,1%). La disminució és més gran si els sustentadors principals són de fora de la Unió Europea (aquests són els únics que no presenten una recuperació de la despesa del 2013 al 2014).

relació amb l'activitat

Les dades del 2014 ens indiquen que la despesa en consum de les llars on el sustentador principal és un aturat o una persona jubilada està per sota de la mitjana catalana (35,6% i 9%, respectivament). Del 2006 al 2014 els ocupats han disminuït la seva despesa en consum de la llar un 14,1% i els aturats un 23,1%, mentre que els inactius l'han augmentada un 13,6%. Del 2013 al 2014 solament s'observa una recuperació de la despesa en els ocupats.

Influència de les característiques de la llar en la seva despesa en consum. Variació respecte de la despesa mitjana anual per llar. 2014

29.778 €

Despesa mitjana per llar

(*) Fills dependents econòmicament.

Per a més informació:

<http://www.idescat.cat/estad/edcl>

The screenshot shows the idescat website interface. At the top, it says 'WEB DE L'ESTADÍSTICA OFICIAL DE CATALUNYA' and 'Generalitat de Catalunya Institut d'Estadística de Catalunya'. The main navigation bar includes 'Dades', 'Serveis', 'Mètodes', 'L'Institut', and 'cercar'. The 'Dades' section is expanded, showing categories like 'Demografia i societat', 'Economia', and 'Per territori'. The 'Economia' category is selected, leading to 'Ingressos i consum de les llars'. This section provides information on the periodicity of indicators and includes links to 'Indicadors de conjuntura econòmica', 'Indicadors d'estructura econòmica', and 'Dades detallades'. The 'Dades detallades' section lists various surveys and reports, including 'Enquesta de condicions de vida', 'Estadística de despesa en consum de les llars', and 'Enquesta de condicions de vida i hàbits de la població'.

Glossari

Despesa en consum de les llars: Despesa realitzada per les llars en béns i serveis que s'utilitzen per satisfer directament les necessitats o mancances dels membres de la llar. Inclou les compres realitzades sota forma monetària i el valor estimat de certs béns i serveis.

Classification of Individual Consumption by Purpose/ Household Budget Surveys (COICOP/HBS): Classificació de les funcions de consum individual utilitzada per l'Oficina Estadística de les Comunitats Europees per a les enquestes de pressupostos familiars i que està estructurada en 12 grans divisions, 56 grups i 129 classes.

Sustentador principal de la llar: Aquell membre de la llar de 16 o més anys l'aportació periòdica del qual (no ocasional) al pressupost comú es destina a atendre les despeses de la llar en major grau que les aportacions de cadascun dels membres restants.

Béns de primera necessitat: Béns que és consideren bàsics o essencials per viure. Dins d'aquesta definició trobem els aliments i les begudes no alcohòliques, els articles de vestir i el calçat, i totes les despeses relacionades amb l'habitatge.

Fill dependent: Població menor de 16 anys i població entre 16 i 24 anys que viuen almenys amb un dels pares i que són econòmicament inactives.